

Vier jaar samenwerken en investeren aan De Noord

Evaluatie van het Ondernemersfonds
Alblasserdam

21 oktober 2019

BLAAUWBERG
strategieontwikkeling & kennistransfer

Voorwoord

Voor u ligt de evaluatie van het Ondernemersfonds Alblasserdam. Het fonds is een vrije financiële positie van ondernemers en instellingen, door hen zelf opgebracht via de ozb. De officiële startdatum van het fonds was 1 januari 2016 na een positief raadsbesluit vlak daarvoor. Na een korte opbouwperiode zijn vanaf de zomer van 2016 de eerste activiteiten losgekomen. De titel van dit evaluatierapport slaat daarop terug: er is bijna vier jaar geïnvesteerd en samengewerkt aan De Noord. In die tijd is er hard gewerkt en er is veel gebeurd. We kijken in deze evaluatie terug op de 'oogst' van het fonds. En werpen een blik op het vervolg, en de toekomst van het fonds.

Het Ondernemersfonds Alblasserdam (OFA) maakt deel uit van een beweging van ruim veertig gemeentebrede fondsen verspreid over het land. Er zijn fondsen in Utrecht, Leiden, Gouda, Vlaardingen, Groningen en andere steden. Maar ook in gemeenten met een 'dorps karakter': Zwijndrecht, Bodegraven-Reeuwijk, Waddinxveen, Pijnacker-Nootdorp, Montfoort, Terschelling en Westerveld. Het is geen kwestie van een 'wettelijk voorschrift'. Een gemeente kan zelfstandig besluiten een fonds te starten, en de inrichting met ondernemers ter hand te nemen. Lokaal maatwerk is leidend. De veertig fondsen delen wel een aantal principes zoals: 'voor en door ondernemers', gemeente op afstand, organisatie van onderop. Het zijn robuuste afspraken, die op al die plekken met een fonds goed werken.

Bij de start van het fonds hebben gemeentebestuur en ondernemers onderlinge afspraken vastgelegd in een convenant. Eén van die afspraken is de uitvoering van een evaluatie die als basis dient voor gezamenlijk overleg over continuering en bijsturing van het fonds. De evaluatie is in twee fasen doorlopen. In 2018 heeft de gemeenteraad een door het fondsbestuur uitgevoerde tussenevaluatie ontvangen. Thans ligt voor u een meer uitgebreide, onafhankelijke evaluatie uitgevoerd door bureau Blaauwberg. Het bureau heeft enkele tientallen fondsen in de startfase begeleid en is geregeld bij evaluaties betrokken. In Alblasserdam heeft Blaauwberg het fonds na het raadsbesluit bijgestaan bij de inrichting van het fonds.

In deze evaluatie kijken we vanuit twee perspectieven naar het fonds in Alblasserdam:

- Om te beginnen vanuit het perspectief van de gebruikers en betrokkenen. Een groep van ruim twintig bij het fonds betrokken personen – in meer of mindere mate – zijn benaderd voor een diepte-interview. Zij hebben inzicht gegeven in de ervaringen met het fonds, de ambities, de kritiek en de wensen. We hebben waar mogelijk de geïnterviewden - anoniem - sprekend opgevoerd. In de bijlage treft u een overzicht van de gesprekspartners.
- Daarnaast spiegelen we het fonds aan de 'landelijke praktijk'. Wat kan Alblasserdam leren van de andere fondsen? Nieuwe ontwikkelingen, opkomende thema's en open discussiepunten. We komen in een apart hoofdstuk hierop terug.

Het resultaat is een compact document, dat zich zowel door het fondsbestuur als de lokale politiek laat gebruiken. De resultaten van het onderzoek zijn voorgelegd en besproken op een algemene ondernemersbijeenkomst op 17 oktober 2019. Een korte reflectie op die avond is als slothoofdstuk toegevoegd aan het rapport.

We danken het fondsbestuur, de gemeente en de respondenten voor de hartelijke samenwerking. Een ondernemersfonds beweegt mee met de lokale economie en met de organisaties van lokale ondernemers. Het is dus nooit klaar. Maar als de energieke en informatieve gesprekken tijdens deze evaluatie een voorspelling zijn, dan staat het fonds in Alblasserdam een dynamische en succesvolle toekomst te wachten.

Rob Manders en Jeroen Bos, Blaauwberg, oktober 2019.

Inhoudsopgave

Conclusies en aanbevelingen

1. Het Ondernemersfonds Alblasserdam: aanleiding, techniek en inrichting

- 1.1 Het ondernemende dorp
- 1.2 Samen investeren en de grenzen van vrijwilligheid
- 1.3 Het ondernemersfonds: techniek en onderliggende principes
- 1.4 Keuzes in Alblasserdam
- 1.5 Een aantal resultaten

2. De gebruikers over het fonds

- 2.1 De start van het fonds: snelle besluitvorming
- 2.2 Het fonds anno 2019: veel waardering
- 2.3 Niet voor iedereen meerwaarde
- 2.4 De toekomst: genoeg inhoudelijke ambities
- 2.5 Wens van de gebruikers: handhaven van het tarief
- 2.6 Wens van de gebruikers: meer informatie en uitwisseling
- 2.7 Wens van de gebruikers: ruimte voor gemeentebrede projecten
- 2.8 Overzicht: ervaringen en ambities per trekkingsrecht

3. Het OFA gespiegeld aan de landelijke praktijk

- 3.1. De non-substitutie afspraak
- 3.2. De non-interventie afspraak
- 3.3. Eigenaarschap van het fonds
- 3.4. Flexibiliteit van de structuur
- 3.5. De generatiebestedingen
- 3.6. Tempoverschillen tussen de gebieden
- 3.7. Investeren in organiserend vermogen

4. Reacties ondernemersbijeenkomst

Conclusies en aanbevelingen

Het Ondernemersfonds Alblasserdam is bijna vier jaar actief geweest. Er is in die periode veel gebeurd. Belangrijke voorzieningen zijn tot stand gekomen zoals onder meer de camerabewaking op de bedrijventerreinen en aankleding van de winkelgebieden. Het heeft geleid tot nieuwe overlegposities en samenwerkingsverbanden in met name de non-profit. En er zijn nieuwe initiatieven en activiteiten ontplooid op zowel gebiedsniveau en sectoraal als gemeentebreed. Voor een klein en bescheiden fonds heeft het OFA kortom erg veel dynamiek weten aan te boren.

We concluderen we het volgende.

- Het OFA is in een korte voorbereidingsperiode tot stand gekomen, mede op het oog om het voorstel mee te nemen in de begrotingsvergadering van 2016. De sporen van die snelle start zijn hier en daar nog zichtbaar. En dan vooral in de trekkingsrechtensystematiek met diverse kleine gebieden met een eigen trekkingsrechten.
- Na die snelle start is het fonds wel snel in het systeem van de ondernemers gaan zitten. Met het fonds zijn een reeks aan activiteiten en projecten gefinancierd. Het gaat over het algemeen om zeer concrete en praktische zaken.
- De gebruikers van het fonds zijn overwegend positief over het OFA. De onderliggende principes van het fonds kunnen op brede steun rekenen. En de weg naar het fonds wordt steeds sneller gevonden. De vooraf uitgesproken verwachting dat het fonds een bijdrage zou leveren aan het vestigingsklimaat is in de praktijk uitgekomen. Ten opzichte van de situatie in 2015 zijn de ondernemers in Alblasserdam beter georganiseerd, wordt er meer collectief geïnvesteerd en zijn nieuwe samenwerkingsvormen tot stand gekomen.
- Enkele gebieden hadden al een collectieve regeling voor de komst van het OFA. Zij hebben een eigen trekkingsrecht op het fonds, als onderdeel van hun begroting. De waardering in deze gebieden loopt uiteen van 'het zit ons niet in de weg, dus het kan zo door' tot 'het heeft voor ons geen meerwaarde'.
- Er is behoefte aan meer uitwisseling van kennis en ervaringen bij de diverse trekkingsgerechtigden. Een periodieke bijeenkomst waarbij wordt gedeeld wat er in het fonds, en in ondernemend Alblasserdam in brede zin, speelt.

We komen daarmee tot de volgende aanbevelingen.

1. **Continueer het OFA.** De ingezette activiteiten en voorzieningen hebben opvolging nodig. Het belangrijkste advies is om het OFA voor onbepaalde tijd te continueren. Het fonds heeft zich in korte tijd weten te ontwikkelen tot een vaste en gewaardeerde partner in ondernemend Alblasserdam. De meeste gebruikers hebben zich uitgesproken voor de voortzetting van het fonds. Het fonds is een werkbare oplossing gebleken voor de 'freerider problematiek' (de situatie waarbij een groep ondernemers niet meebetaalt aan collectieve acties en voorzieningen, maar wel meeprofiteert van de gezamenlijke activiteiten). Bovendien schept het fonds de ruimte om blijvend te investeren in de

lokale economie. Het heeft geleid tot meer onderlinge samenwerking en een betere organisatiegraad van ondernemers.

Met een besluit tot een ondernemersfonds voor onbepaalde tijd zou Alblasserdam het voorbeeld volgen van onder meer de fondsen in Assen, Utrecht, Delft, Culemborg en Leiden. Daarmee is niet vastgelegd dat het fonds voor eens en altijd zal bestaan. Het staat de gemeente altijd vrij om kritisch naar haar uitgaven te kijken, zelfs als deze worden opgebracht door de deelnemers zoals het geval van een ondernemersfonds. Het betekent wel dat het bestaansrecht van het fonds niet periodiek meer ter discussie staat. Naast een vertrouwenssignaal zou dit besluit ook in praktische zin veel betekenen voor het fonds en de bij het fonds betrokken partijen. De investeringshorizon wordt groter, en daarmee heeft het meer zin om grote investeringen en lange termijn ambities bij het fonds neer te leggen.

2. **Handhaaf het tarief van € 30 per € 100.000 WOZ-waarde.** Hoewel er op sommige plekken ook meer ambitie is (waar dus een hoger tarief passend zou zijn) lijkt voor de meerderheid van de gebruikers het huidige tarief passend. De aanbeveling is wel om het fonds automatisch te indexeren, door de fondsopbrengst in de toekomst uit te drukken in een percentage van de totale ozb-opbrengst niet-woningen.
3. **Maak werk van dynamiek en innovatie.** Er zit genoeg inhoudelijke ambitie onder de gebruikers in het OFA, maar er lijkt nog niet zoveel belangstelling te zijn voor 'tweede en derde generatie-bestedingen'. De ervaring van andere fondsen leert wel dat doorontwikkeling ook nodig is, om sleetsheid te voorkomen en te vermijden dat het fonds op langere termijn weinig meer wordt dan een eigen financierings- of subsidieregeling. Het fonds is er ook om innovatie en nieuwe ambities mogelijk te maken.
4. **Kijk kritisch en flexibel naar de trekkingsrechten.** Het Ondernemersfonds Alblasserdam heeft veel trekkingsgerechtigden, dertien in totaal. Daar komt nog bij dat in Alblasserdam één trekkingsrecht - de bedrijventerreinen - meer dan de helft van de fondsomvang uitmaakt. Maar niet in alle gebieden gebeurt evenveel. Tegelijk komen meer gebiedsoverstijgende en gemeentebrede initiatieven op. Het fondsbestuur kan het komende jaar gebruiken om te bezien of op sommige punten aanpassingen van trekkingsgebieden en de verhouding tussen geografische trekkingsrechten en een gemeentebreed budget nuttig is.
5. **Overweeg professioneel fondsmanagement.** Het OFA wordt gedragen door vrijwilligers, veelal als bestuursleden actief in de trekkingsgebieden. Daarin verschilt het fonds niet van de andere ruim veertig fondsen. Wel bijzonder is dat er in Alblasserdam vrijwel geen geld uitgaat naar professionele capaciteit. De meeste fondsen investeren in een vorm van secretariaat of fondsmanagement. In Alblasserdam doen de bestuursleden het zelf. Daar valt wat voor te zeggen gezien de beperkte omvang van het fonds. Het 'zelf doen' past ook wel bij het dorpse karakter van Alblasserdam. Maar de spankracht van vrijwilligerswerk kent ook zijn grenzen. Het is en blijft vrijwilligerswerk. Van een betaalde kracht mag en kan je simpelweg meer verwachten in termen van begeleiding, continuïteit, onderlinge samenwerking en aanspreekbaarheid.

1. Het Ondernemersfonds Alblasserdam: aanleiding, techniek en inrichting

We starten dit rapport met een korte situatieschets. We beschrijven kort de aanleiding van het Ondernemersfonds Alblasserdam (OFA). Vervolgens schetsen we de techniek en onderliggende principes van het fonds. Tot slot bieden we inzicht in de organisatie van het fonds.

1.1 Het ondernemende dorp

Alblasserdam is een ondernemend dorp. Dat is het altijd al geweest. Gelegen aan de Noord, op de route naar Rotterdam, bleek het een ideale vestigingsplek voor de scheepsbouw en aanverwante industrie. De scheepsbouw is nagenoeg verdwenen, maar het werk en de bedrijvigheid zijn gebleven. Een blik op de kaart zegt wat dat betreft voldoende. Aan de noordzijde ligt het dorp. Ten zuiden daarvan een aaneenschakeling van bedrijventerreinen. Het areaal aan bedrijvencomplex is vrijwel gelijk aan het totale woongebied, zo niet groter. Bovendien zijn er veel werkplekken in het dorp en de woonwijken.

De vele bedrijven gevestigd in het dorp zijn stellig een bonus voor Alblasserdam. Er is werk voor de inwoners. Het schept draagvlak voor voorzieningen. En het maakt dat Alblasserdam ook buiten de dorpsgrenzen 'gezien' wordt en niet alleen het dorp is waar je doorheen komt op weg naar Kinderdijk. Alblasserdam kan met recht een eigen plek claimen aan de regionale overlegtafels als het gaat om economie, vestigingsklimaat en innovatie.

1.2 Samen investeren en de grenzen van vrijwilligheid

Al die bedrijven hebben belang bij samenwerking en gezamenlijke investeringen. Om de werkgebieden schoon en veilig te houden, de winkelgebieden levendig en aantrekkelijk te maken, een goede uitwisseling tussen profit en non-profit te bevorderen en mensen aan het dorp te (blijven) binden. Lange tijd gebeurde dit op vrijwillige basis. Lid worden van de lokale ondernemersvereniging was een vanzelfsprekendheid. Net als samen investeren in de bedrijfsomgeving.

Het model van vrijwillige deelname stuit echter steeds meer op haar grenzen. Dat is in het hele land zichtbaar. Op steeds meer plekken zijn het een handvol ondernemers die hun verantwoordelijk nemen. Zij bekostigen de voorzieningen en activiteiten die in het belang van allen zijn. De anderen profiteren maar betalen niet mee. Er wordt wel gesproken over de 'freerider problematiek'.

Alblasserdam had er ook mee te maken. Een belangrijk voorbeeld was de beveiliging van de bedrijventerreinen. Jaren is er geprobeerd om een investering in camerabewaking van de grond te krijgen. Dat lukte steeds niet bij een gebrek aan voldoende participanten en financiën. Ook gezamenlijke acties in het winkelgebied kwamen niet of moeilijk van de grond. Het Makado winkelcentrum was de uitzondering: de winkeliers betalen via de huur verplicht mee aan een collectief promotiebudget.

1.3 Het Ondernemersfonds: techniek en onderliggende principes

In 2015 is het Ondernemersfonds als oplossing in beeld gekomen. Het in Leiden ontwikkelde instrument functioneerde op dat moment al op tientallen plekken in het land. In de omgeving van Alblasserdam waren al fondsen actief in Gouda, Delft, Waddinxveen, Bodegraven-Reeuwijk, Vlaardingen en Pijnacker-Nootdorp. Het nabije Zwijndrecht werkte in dezelfde periode ook toe naar een gemeentebreed fonds.¹

Na een korte maar intensieve discussieronde is per raadsbesluit de komst van het Ondernemersfonds Alblasserdam (OFA) mogelijk gemaakt. Het fonds is op 1 januari 2016 gestart. De inrichting van het OFA volgt in grote lijnen de techniek en principes zoals die in het land gangbaar zijn. In vogelvucht:

- *Het is een fonds voor en door ondernemers.* De ondernemers en instellingen voeren de regie over het fonds. Zij zijn verantwoordelijk voor de organisatie en de gekozen bestedingen. De gemeente onthoudt zich van politieke beïnvloeding.
- *Al het zakelijk onroerend goed doet mee.* Alle eigenaren en gebruikers van een 'niet-woning' betalen mee aan het fonds via de ozb. Dat betekent alle bedrijfscomplexen, logistieke centra, winkels, horeca en kantoren. Maar ook zorgpraktijken, clubgebouwen en scholen. De participatie van non-profit wordt in de bestaande fondsen als een verworvenheid beschouwd. Zo ook in Alblasserdam.
- *Het fonds is geen verlengstuk van de lokale overheid.* Vooraf worden afspraken gemaakt over 'non-substitutie'. De gemeente schuift geen publieke taken, zoals het onderhoud van de openbare ruimte, op het bordje van het ondernemersfonds. Tenzij de ondernemers daar nadrukkelijk om vragen. Er zijn diverse voorbeelden in het land waarbij het publieke onderhoudsbudget onder regie van ondernemers wordt geplaatst.
- *Wie betaalt, bepaalt.* Alle ondernemers die betalen moeten in staat worden gesteld invloed uit te oefenen op de bestedingen. Een initiatiefnemer kan zich melden bij het collectief actief in zijn of haar gebied of het fondsbestuur.
- *Organisatie van onderop.* Het fonds maakt gebruik van trekkingsrechten. Er zijn gebieden en sectoren afgebakend die ieder beschikken over de eigen inleg in het fonds. In het trekkingsgebied beslissen de ondernemers zelfstandig over de gewenste bestedingen. Het fondsbestuur controleert slechts op rechtmatigheid, voldoende budget en of er sprake is van een collectief besluit.

1.4 Keuzes in Alblasserdam

Dan een aantal keuzes die de kleur van het Alblasser' ondernemersfonds hebben bepaald.

Om te beginnen de hoogte van de bijdrage. Het fonds is van start gegaan met een bijdrage van € 30 per € 100.000 woz-waarde, te verdelen over gebruiker en eigenaar. Daarmee is Alblasserdam een 'klein' fonds geworden. De oudste fondsen (Leiden, Leeuwarden) zitten op ongeveer hetzelfde bedrag. Maar in deze steden loopt het fonds tegen haar grenzen, de ambities en plannen zijn groter

¹ Het Zwijndrechtse fonds is eveneens 1 januari 2016 van start gegaan. Vorig jaar is besloten het fonds te continueren.

dan de investeringsruimte. Gevoed vanuit deze ervaring starten de meeste fondsen met een bijdrage tussen de € 50 en € 75 per € 100.000 woz-waarde. In Alblasserdam is met opzet 'laag ingezet'. Met € 30 zouden de bedrijventerreinen – veruit de grootste speler in het fonds – de basisvoorzieningen kunnen bekostigen: camerabeveiliging, parkmanagement, surveillance en collectieve alarmopvolging. Meer was voorlopig niet nodig. Het fonds moest vooral een basisniveau van collectiviteit vestigen. De korte discussietijd was tot slot nog een reden om de bijdrage bescheiden te houden. Het vragen van een hoge bijdrage zonder veel gesprek zou de bedrijven al te rauw op hun dak komen.

Nog een kleine voetnoot daarbij. De afspraak bij de start was om het fonds automatisch te indexeren, door de hoogte van het fonds uit te drukken in een percentage van de ozb-opbrengst niet-woningen. Het is er in de praktijk niet van gekomen. Een logische afspraak bij continuering zou zijn om de indexering alsnog toe te passen.

Ten tweede de zeer fijnmazige indeling van trekkingsrechten. Voor een fonds van geringe omvang heeft Alblasserdam veel trekkingsgerechtigden. Er zijn er dertien in totaal, tien gebieden en drie sectoren. Dat is evenveel als in het veel grotere Delft. Bovendien zijn er veel fondsen met nog minder: Helmond heeft drie trekkingsrechten, Groningen vijf en Terschelling maar één. Daar komt nog bij dat in Alblasserdam één trekkingsrecht - de bedrijventerreinen - meer dan de helft van de fondsomvang uitmaakt.

Deels is de situatie in Alblasserdam het gevolg van een bewuste keuze. De zeggenschap over de bestedingen is op een zo laag mogelijk niveau neergelegd. En er is aangesloten bij de actieve verenigingsstructuur. Iedere gebiedsvereniging haar eigen potje. Dat heeft veel betekend in termen van eigenaarschap. De resultaten van het fonds zijn direct zichtbaar in het gebied, de wijze van participatie is laagdrempelig.

Anderzijds heeft het ook te maken gehad met de korte voorbereidingsperiode. De wens om het voorstel voor een ondernemersfonds mee te nemen in de begroting van november 2016 heeft flinke druk gelegd op het proces. Er is weinig tijd geweest om na te denken over gewenste samenhang en dynamiek. In plaats daarvan zijn de gebieden klein gehouden. Dat heeft geleid tot een opzet van trekkingsrechten met een aantal solitaire posities. Zoals het Makado winkelcentrum, Klein Nieuwland (ook wel bekend als de Paardenwei) en Aan de Noord (gedeelte van Nieuwland Parc). In deze gebieden was al sprake van enige mate van verplichte afdracht voor collectieve doelen. Met de vestiging van een uitzonderingspositie is 'dubbelbetaling' voorkomen, het fondsbudget is feitelijk een onderdeel van de reguliere begroting geworden.

Bij een aantal trekkingsrechten is het nog zoeken naar samenhang en organisatie. Dat geldt vooral voor de 'restgebieden': overig woongebied, oost & west Kinderdijk, buitengebied. De omvang van de budgetten zijn beperkt, en er zijn geen vanzelfsprekende verenigingen om de regie erover uit te voeren. Verderop in deze evaluatie gaan we in op de levensvatbaarheid van deze trekkingsrechten.

Tot slot de keuze voor vrijwillige inzet. Het OFA wordt gedragen door vrijwilligers, veelal als bestuursleden actief in de trekkingsgebieden. Daarin verschilt het fonds niet van de andere ruim veertig fondsen. Wel bijzonder is dat er in Alblasserdam vrijwel geen geld uitgaat naar professionele capaciteit. De meeste fondsen investeren in een vorm van secretariaat of fondsmanagement. Een betaalde kracht die ondernemers bijstaat in de planvorming, partijen met elkaar verbindt en diverse administratieve taken op zich neemt. Zeker bij de middelgrote tot grote fondsen is het bijna een

noodzaak. Het aansturen van enkele tonnen aan investeringsgeld vergt enige mate van professionalisering.

In Alblasserdam doen de bestuursleden het zelf. Daar valt wat voor te zeggen gezien de beperkte omvang van het fonds. De werklast is overzichtelijk. Het 'zelf doen' past ook wel bij het dorpse karakter van Alblasserdam. Waarom zaken uitbesteden die het bestuur zelf kan oppakken? De bestuursleden slagen er in het fonds op eigen kracht draaiende te houden en snel te reageren op vragen en verzoeken.

Het betekent wel dat initiatiefnemers met een plan zelf aan de slag moeten. De bestuursleden zijn bereid mee te helpen en mee te denken. Maar die ondersteuning kent zijn grenzen. Het is en blijft vrijwilligerswerk. Van een betaalde kracht mag en kan je simpelweg meer verwachten in termen van begeleiding, continuïteit en aanspreekbaarheid. We komen later nog terug op dit punt in de evaluatie.

1.5 Een aantal resultaten

Met het fonds zijn een reeks aan activiteiten en projecten gefinancierd. Het gaat over het algemeen over zeer concrete en praktische zaken. We noemen de meest in het oog springende projecten.

- Op de bedrijventerreinen Nieuwland Parc en Hoogendijk zijn camera's geïnstalleerd bij de entrees. Het in- en uitgaande verkeer wordt gemonitord aan de hand van kentekenregistratie. Zeer spoedig is Vinkenwaard aan de beurt. Het is een ouder terrein en daarmee complexer om te bewaken. Meer uitgangsroutes om te bewaken en beperkte zichtlijnen. Het is een prijzige uitgave waar ondernemers voor hebben moeten sparen.
- De Techniekroute voor basisschoolkinderen is medegefinancierd met fondsgeld. Kinderen uit groep 7 worden welkom geheten bij diverse technische bedrijven in het dorp. De jongens en meisjes met technische affiniteit worden zo vroegtijdig enthousiast gemaakt voor een vak in de techniek. De route bestaat al circa zes jaar. Sinds de komst van het fonds is het aantal participerende bedrijven hoger geworden en het vervoer van en naar de bedrijven wordt vanuit het fonds gefinancierd.
- Investerings ter verfraaiing van de openbare ruimte. In het winkelgebied 'centrum' gaat het om hanging baskets en sfeerverlichting. Dicht bij Oceanco is het kunstenaarsbeeld Kupfernickel gekomen. En aan de dijklint is één van de vele gedichten door het fonds gerealiseerd.
- De 55+ beurs ontvangt periodiek een bijdrage van de zorgsector. De beurs werd in 2017 voor de eerste maal georganiseerd. Met een opkomst van ruim 750 bezoekers was het een goed bezocht evenement. Op dinsdag 1 oktober vindt de tweede editie van de beurs plaats.
- Op initiatief van fondsbestuur en gemeente is er een online bedrijvenregister gekomen. Alle bedrijven in Alblasserdam zijn op dit platform vindbaar. Onderling contact is daarmee eenvoudiger geworden. De gemeente zet vanuit het 'local for local' principe ook regionale aanbestedingsbesluiten op het platform waarop bedrijven kunnen inschrijven.

- Op een aantal plekken in de gemeente zijn AED-buitenkasten met fondsgeld gefinancierd. Het fondsbestuur heeft een actieve en stimulerende rol gespeeld. De kasten zijn opgenomen in de bestaande infrastructuur bijgehouden door de Hartstichting.

2. De gebruikers over het fonds

In dit hoofdstuk laten we de gebruikers van het OFA aan het woord. We geven een overzicht van de meest gedeelde opvattingen en inzichten, gesorteerd in enkele themablokken. We sluiten af met een overzicht van de ervaringen en ambities per trekkingsgebied (- en sector).

2.1 De start van het fonds: snelle besluitvorming

Het besluit om een fonds in te stellen kwam voor een aantal ondernemers als een verrassing. Aan het raadsbesluit (december 2015) is een compacte gespreksronde voorafgegaan. In die periode is er een aantal contactmomenten geweest, met raadpleging van ondernemers. En in georganiseerd verband is voor 2015 vaker gesproken over de mogelijkheden van een ondernemersfonds. Maar voor de (relatieve) buitenstaander ging het allemaal snel. Een citaat uit de gesprekken voor deze evaluatie:

“Ik sta wat sceptisch tegenover de start van het fonds. Ik vind dat het te snel is gegaan. Er zat vrijwel geen tijd tussen het eerste informatiemoment en het raadsbesluit. Daar heb en had ik moeite mee. Ik snap wel dat je een situatie wilt oplossen. Het voorkomen van freeriders en dergelijke. Daar ben ik het wel mee eens.”

Die kritiek is best te volgen. Aan de andere kant is de start in Alblasterdam vanuit het landelijke perspectief gezien ook weer niet zo bijzonder. Er zijn zelfs fondsen van start gegaan zonder actieve raadpleging van ondernemers. De gemeenteraad is immers volledig bevoegd om zelfstandig het initiatief tot een fonds te nemen. Zo is het bijvoorbeeld in Heerlen gegaan, waar per 1 januari 2019 een fonds actief is. De analyse was dat Heerlen voor grote uitdagingen staat en dat het organiserend vermogen van ondernemers te kort schiet. Vanuit die analyse werd het een stedelijk belang geacht dat er een ondernemersfonds komt. In Alblasterdam kwam het initiatief van de ondernemers. Dat initiatief is snel omarmd door de gemeente, en gezamenlijk is gekeken naar diverse financieringsvormen. Het gemeentebrede fonds bleek het meest passende model bij de ambities in Alblasterdam. Vervolgens zijn er informatieavonden geweest en hebben de verenigingen alle leden geïnformeerd. Het ging kortom wel om een doordacht en besproken voorstel.

Een andere respondent oordeelt dan ook positiever.

“We zijn bij de start van het fonds goed geïnformeerd. Het was ook vanaf het begin interessant voor ons winkelcentrum. Als er altijd personen zijn die niet mee willen doen biedt het fonds een oplossing.”

Het beeld overheerst dat de snelle start van het fonds weliswaar voor ‘opgetrokken wenkbrauwen’ heeft gezorgd, maar dat dat de ontwikkeling van het fonds niet in de weg heeft gezeten. Nog een citaat om dat duidelijk te maken.

“Nu ben ik blij met het fonds. Het geeft ons ruimte om initiatieven van de grond te krijgen. Het is hier wel iets te snel ingevoerd. Dat is wel de reden waarom sommigen zich tegen het fonds hebben gekeerd. Het is erdoor heen gedrukt. Dat is niet helemaal netjes gegaan. Dat vind ik nu geen probleem meer. Maar we zijn er destijds wel door overvallen.”

2.2 Het fonds anno 2019: veel waardering

Het OFA is na de bewogen start snel in het systeem van ondernemers gaan zitten. De gebruikers van het fonds zijn overwegend positief over het fonds. De waardering van het fonds zit hem op een aantal zaken.

- Het fonds heeft de status quo doorbroken waarbij telkens enkele bedrijven de bekostiging van collectieve zaken op zich nam. Iedereen betaalt in het fonds naar rato mee aan gezamenlijke belangen.
- Er zijn voorzieningen en projecten gerealiseerd die zonder een fonds niet van de grond zouden zijn gekomen. De camerabeveiliging is een veelgenoemd voorbeeld. Maar ook de nieuwe initiatieven vanuit de non-profitsector, en gemeentebrede bestedingen als het digitale bedrijvenregister en de AED-buitenkasten.
- De betrokkenheid van ondernemers in de verenigingen is toegenomen. Er is meer activiteit en meer belangstelling. Het wordt drukker op de ledenvergaderingen en de diverse bijeenkomsten.
- Het fonds kent een hoog gebruiksgemak. De lijntjes met het fondsbestuur zijn kort, initiatieven kunnen snel ontplooid worden.
- De bottom-up organisatie van het fonds maakt dat ondernemers zich direct betrokken voelen. De kleine bedragen worden niet ervaren als een belemmering. De algemene opvatting lijkt: ‘liever klein en zelf de regie houden, dan groot en een ver-van-mijn-show’.

We geven de algemene stemming nog eens weer aan de hand van een aantal citaten uit de gesprekken voor deze evaluatie.

“Vroeger kwamen gezamenlijke initiatieven moeilijk van de grond. Er gebeurde weinig, want je moest zelf veel investeren. Nu gebeuren er toch wel een heleboel dingen...Een stukje bewaking, met korting vanuit het fonds. In plaats van enkelen die het betalen doet nu iedereen mee. En we krijgen allemaal korting op onze factuur. Een ander project camerabewaking. Dat was zonder fonds nooit gelukt. En dat in combinatie met alarmopvolging. We worden elke maand wel een keer gebeld met een verzoek om camerabeelden op te vragen.”

“Op de grote onderwerpen heeft het fonds absoluut iets betekend. Collectieve beveiliging was een flinke investering. Dat is een hele grote stap. Wat je ook ziet, is dat de winkeliersverenigingen al tientallen jaren versnipperd zijn. Mijn beeld is dat die winkeliers elkaar ook meer beginnen te vinden.”

“Het fonds heeft zeker gebracht wat we hadden verwacht. Het heeft geleid tot meer betrokkenheid... Plantenbakken die hier hangen hebben we uit het fonds betaald, voor klein winkelgebied is dat een flinke investering. Iedereen vind het leuk. Allemaal meebetaalt. En vanaf oktober hangt de feestverlichting weer, ook vanuit het ondernemersfonds betaald.”

“De reden dat ik het fonds een goed ding vind, net als de BIZ, is dat de rest verplicht is om mee te doen. Het wordt daarmee iets collectiefs. Ik denk wel dat er meer uit te halen is. Dat vereist een actieve vereniging maar ook actieve leden. Van beide kanten kunnen we wat actiever worden.”

“Bij de start was ik kritisch en had ik veel vragen. Maar nu vind ik het wel een goede zaak omdat de dingen die ik heb meegemaakt gewoon goed lopen. We kunnen nuttige zaken vinden om ons budget aan te besteden.”

“Ik vind het fonds een mooie toevoeging op scala wat wij kunnen gebruiken om voor de kinderen iets extra's te betekenen. Graag behouden, en we kunnen het verder uitwerken.”

Voor veel ondernemers heeft het OFA zijn bestaan in de afgelopen jaren bewezen. Het is in korte tijd een onmisbaar instrument geworden van de economische infrastructuur. Veel van de aanvankelijke kritiek en weerstand is verdwenen.

2.3 Niet voor iedereen meerwaarde

Er bestaat weinig discussie over het feit dat er veel gebeurd is in het fonds. Dat betekent niet dat iedereen enthousiast is. Hoewel er brede waardering is voor het fonds, is die waardering niet unaniem.

Voor enkele gebieden biedt het fonds geen directe meerwaarde aangezien al een vorm van verplichte betaling actief was voor 2016. Het fondsgeld wordt er wel gebruikt, maar is in feite onderdeel van de reguliere begroting. De ‘deal’ dat deze gebieden over een eigen trekkingsrecht beschikken heeft wel geleid tot acceptatie van het fonds. Om het in de woorden van een gebruiker uit te drukken:

Wij waren geen voorstander van het fonds. Maar we hebben het uiteindelijk niet in de weg gezeten... We hebben een grote begroting en met het fonds halen we maar een beperkt bedrag op. Het fonds is feitelijk onderdeel van onze begroting geworden.... Als aan ons gebied niet aangetast wordt vinden we het oké om het fonds te verlengen, als het bedrag niet omhooggaat is het oké.

Eén gebied (Klein Nieuwland) ziet nog steeds geen meerwaarde van het fonds, vanwege de omstandigheid dat er in dat gebied al een collectiviteit was voor de komst van het fonds.

"We sturen nu facturen voor alle kosten die we maken en die worden verrekend. Maar wij hebben het hele fonds niet nodig want we zijn compleet zelfvoorzienend. Het is ons opgedrongen. Het heeft geen enkele meerwaarde."

2.4 De toekomst: genoeg inhoudelijke ambities

De rondgang langs de gebruikers leert dat er nog veel ambities leven binnen het fonds. Met de belangrijke kanttekening dat er vooral wordt gehecht aan praktische bestedingen.

"We moeten geen dingen bedenken omdat we geld hebben. We hebben het fonds nodig om concrete activiteiten en voorzieningen te realiseren. Maar geen ingewikkelde visieontwikkeling. Dan gaan de vergadertijgers komen en worden de dure bureaus erbij gehaald."

Het is een nuchtere analyse die waarschijnlijk veel ondernemers in Alblasterdam delen. Tegelijkertijd zijn een heleboel pittige thema's aangedragen die wel op belangstelling kunnen rekenen. Een overzicht.

- De bereikbaarheid van Alblasterdam staat onder stevige druk. Nu al staan de wegen tijdens de spijtijden overvol. De overbelasting van de A15 leidt tot sluijverkeer over de bedrijventerreinen. Het werkverkeer van de industrieterreinen staat vervolgens weer vast bij de entrees. Het begint vaak al om 3 uur en kan tot in de avond duren. De overheid is verantwoordelijk voor infrastructuur. Maar ondernemers kunnen met eigen middelen het balletje wel sneller laten rollen. Zo zijn in Leiden en Pijnacker belangrijke infrastructuuro oplossingen vervroegd of aangepast na de inbreng van met fondsgeld betaalde onderzoeken. Een andere mogelijkheid is mede te investeren in andere mobiliteitsopties dan de auto: e-bikes en fietsverhuur tussen ov-knooppunten en de werkterreinen.
- Op de bedrijventerreinen wordt nagedacht over collectieve energieopwekking. Er zijn veel lege daken waar zonnepanelen op kunnen worden gelegd. Ook andere opties zijn mogelijk: aardwarmte, windenergie, restwarmte gebruik. Er zijn al contacten met een nabije middelbare school om studenten mee te laten denken over de mogelijkheden.
- Collectieve verzameling van karton en papier. In de winkelgebieden wordt iedere dag gesleept met dozen en spullen. Een gezamenlijke bevoorradings is te ingewikkeld, maar de verwerking van het overgebleven karton en papier kan wel collectief. In plaats van tientallen vervoersbewegingen kan één partij al het papier ophalen.
- Verfraaiing van de bedrijventerreinen, realiseren van een meer parkachtige omgeving toegankelijk voor lunchwandelingen en aangenaam voor bezoekers. Mogelijk zelfs een kleine lunchgelegenheid op de terreinen.

- Organisatie van naschoolse sportactiviteiten voor basisschoolkinderen, en kwaliteitsimpuls geven aan bestaande activiteiten zoals de Koningsspelen
- Ontwikkeling van leerroutes en lesplannen voor het onderwijs, gelijkend op de Techniekroute ontwikkeling van een Zorgroute
- Sportaanbod voor specifieke doelgroepen gezamenlijk ontwikkelen; ‘walking football’ voor ouderen, peutergym, zaalvoetbaltoernooi of skate-evenement voor jongeren.

2.5 Wens van de gebruikers: handhaven van het tarief

We constateerden eerder dat Alblasterdam met een bijdrage van € 30 per € 100.000 woz waarde bescheiden heeft ingezet. Die keuze voor een laag tarief was ingegeven vanuit de praktische constatering dat daarmee de basisvoorzieningen bekostigd konden worden.

Een aantal jaar verder is daar niet veel verandering in gekomen. Vanuit de meeste gebieden wordt aangegeven dat het bedrag nog steeds past bij de ambities. Er is in de afgelopen jaren zorgvuldig omgegaan met het geld. De bedrijventerreinen hebben een stevige investering in camerabeveiliging gedaan. Maar zodra dat systeem loopt blijven alleen de beheerskosten over. Dat biedt weer ruimte voor nieuwe thema's, zoals genoemd in de vorige paragraaf. Voor de winkelgebieden geldt goeddeels hetzelfde. De investeringen in groen en sfeerverlichting zijn in aanvang hoog. Langzaam komt er meer lucht om te kijken naar andere zaken.

Anderzijds redeneren een aantal gebruikers ook dat voor goede plannen altijd investeringsruimte is.

“Het doorgroeien van het bedrag? We moeten even kijken wat dat betekent voor individuele ondernemer. Maar het kan denk ik gerust met 25 procent omhoog, geen enkel probleem. De ambitie wordt ook gevoed door de mogelijkheden. We hebben genoeg ambities. Ik vind het zelf aan de lage kant.”

De meesten geven echter aan dat het tarief passend is. We kunnen in ieder geval concluderen dat het tarief niet naar beneden hoeft te worden bijgesteld, daar is geen vraag naar bij de gebruikers.

2.6 Wens van de gebruikers: meer informatie en uitwisseling

Het fondsbestuur heeft van het begin af gekozen voor een bescheiden presentatie. De regie in het fonds is nadrukkelijk neergelegd bij de trekkingsgerechtigden. Daar komen de plannen vandaan en vindt het gesprek over de bestedingen plaats. Het fondsbestuur ondersteunt waar nodig, maar is er in de eerste plaats om die plannen van financiering te voorzien. De credits zijn vervolgens ook voor de verenigingen. Zij mogen de ‘vlaggen planten’ en zijn het gezicht naar buiten bij nieuwe projecten. Het fonds vervult een bescheiden rol op de achtergrond.

Die bescheiden opstelling wordt gewaardeerd. De trekkingsgerechtigden trekken de regie over het eigen budget ook nadrukkelijk naar zich toe. Een terugkerende vraag is wel of er niet meer uitwisseling kan plaatsvinden. Diverse gebruikers hechten aan meer informatie over wat er in andere gebieden gebeurt met het fonds. En inspiratie over de mogelijkheden van het fonds.

“Het ondernemersfonds is een goed initiatief. Het is leuk dat er een pot met geld is. Er kan wel gecommuniceerd worden wat er dan gedaan is met het budget. Dan heb je wat meer gevoel bij wat er gebeurt. En dan krijgt de stichting wat meer gezicht.”

“Het bestuur zou wel een uitnodiging kunnen sturen voor een gezamenlijke bijeenkomst. Een informele bijeenkomst met ook een meer serieus gedeelte erin. Dan houd je het ook een beetje dorps. Je moet het niet richting een aandeelhoudersvergadering of iets dergelijke sturen want dan komt er niemand. De tijd is beperkt voor iedereen. Maar een interessante spreker erbij halen dat is prima.”

In een enkel geval kiest het bestuur wel voor een meer actieve rol. Het project met de AED-buitenkasten is bijvoorbeeld door het fonds geïnitieerd. Er is actief op zoek gegaan naar steun in de gebieden. Voor deze inzet is veel waardering.

“De AED's kwam van het bestuur vandaan. Dat helpt wel. Zij hebben het overzicht natuurlijk. Edwin (bestuurslid) had een kaart onder ogen gekregen met witte vlekken van AED's, en hij zag hier een gat. Dat was een goede vraag.”

Er is zelfs vraag naar meer ondersteuning.

“Ik heb een keer een idee aangedragen...Maar toen moest ik vervolgens een heel plan schrijven. En dan moet het trekkingsbestuur daar iets van vinden. Dat doe je misschien één keer, maar het kost wel veel tijd. Ik heb ook een bedrijf staande te houden”

Een ander merkt op dat het bestuur ook weer niet projecten moet gaan overnemen. De financierende taak van het fonds moet de boventoon voeren: “Het fonds moet geen spreekbuis worden voor Ondernemend Alblasserdam”.

2.7 Wens van de gebruikers: de meeste trekkingsgebieden handhaven

We merkten al op dat Alblasserdam voor een klein fonds verrassend veel trekkingsgerechtigden kent. Dat wordt door de ondernemers wel herkend. Het wordt niet als een probleem ervaren. Meer als een teken van diversiteit en verscheidenheid. Bovendien leidt het tot een hoge mate van eigenaarschap. De regie over het fonds is van onderop georganiseerd.

“Als ik alle trekkingsgebieden zie denk ik dat het wel aardig verdeeld is. De Touwbaan of Scheldeplein samenvoegen heeft niet zoveel zin want je hebt niet zoveel bij elkaar. Alblasserdam bestaat uit veel hoopjes bij elkaar. Als je een groot trekkingsgebied vormt is de vraag of het niet de verkeerde belangen gaat dienen. We moeten de potjes niet te groot maken.”

Zelfs op de plekken waar niet veel gebeurt willen de ondernemers zelf de regie houden.

“Kijk bijvoorbeeld naar het trekkingsrecht Dijklint (Oost- en West Kinderdijk). Dat is fysiek een heel typisch trekkingsgebied. Een lange wurm van de kinderdijk, van gemeentehuis tot gemeentegrens. Het aantal bedrijven in dat gebied is niet groot. Pas is het eerste project geïnitieerd. Een kunstenaar die een gedicht plaatst langs de dijk. Het is een leuk project. Maar er gebeurt niet veel in het gebied. Ik zou desondanks niet willen dat het dijklint opgaat in ander gebied. De dijk is fysiek een belangrijk gebied. Het heeft een visuele functie naar de rivier. Vroeg of laat gebeurt er iets, en dan wil je het trekkingsgebied toch behouden. Laat dit gebied zijn plek maar vinden. We beschikken nu nog niet over een bestuur. We zoeken nog naar een trekker. Ik verwacht wel dat dat er gaat komen. Als er zich iets concreet aandient.

Ik ben tevreden over de indeling. De zorg is best leuk bezig, de winkeliers zijn goed bezig. Op de industrieterreinen gebeurt veel.”

Een ander punt is dat het geld wel actief moet worden gebruikt. Sparen om het sparen is niet de opzet van het fonds. Dat bewustzijn is er ook bij de gebruikers. Er worden zelfs suggesties gedaan om ongebruikte budgetten (deels) af te romen.

“We houden nu geld over. Het is wel ‘part of the deal’ dat een deel weer teruggaat naar het fonds, of zelfs helemaal. Dan kan het hoofdbestuur daar wat van vinden. Of je kan het besteden aan algemene activiteiten. Je kan niet niets doen en geld alleen maar opsparen.”

2.8 Wens van de gebruikers: ruimte voor gemeentebrede projecten

Er zijn ondernemersbelangen die gebied en/of sector overstijgen. Denk aan de discussies over de bereikbaarheid van het dorp. Of aan evenementen met bijzondere betekenis voor Alblasserdam: de paardenmarkt en het havenfestival. Het bestuur heeft onlangs zelf twee initiatieven ondernomen met een gebiedsoverstijgend karakter: de AED-buitenkasten en het online bedrijvenregister. Er is geen vaste positie voor dit soort initiatieven binnen het fonds. Er wordt op ad hoc basis gezocht naar financiering. Een stukje van de (enthousiaste) gebieden, een stukje organisatiekosten, een stukje gemeentelijke cofinanciering (in het geval van het online bedrijvenregister).

Het is de vraag of daar een meer structurele oplossing voor kan worden gevonden. Bestaande fondsen reserveren vaak een ‘gemeentebrede pot’ daarvoor. Daar valt in Alblasserdam ook best wat van te zeggen. Zeker aangezien er aantal grote, aansprekende evenementen zijn die verleggen zitten om financiering.

“Eén van de vragen is of er belangen zijn die in het fonds nu geen plek hebben. Dat zijn de vier grote festivals, die wringen met de statuten van het fonds. We hadden het SFEA, fondsenwerving, die werden nerveus bij de komst van het fonds. Het SFEA heeft zich omgevormd, heeft collectieve fondsenvorming losgelaten. En gaat nu andere dingen doen. Die festivals (paardenmarkt, koningsfeesten, wielerrondes) moeten wel in de lucht blijven. Zou prima zijn om dat deels vanuit het fonds te financieren. Dat is super tastbaar. De statuten moet voor je werken, niet tegen je werken.”

De genoemde festiviteiten krijgen nu al een kleine bijdrage via het fonds. Deze loopt via de opbrengsten uit het gemeentelijk vastgoed. De gemeente draagt als eigenaar van diverse panden bij

aan het fonds, en heeft ervoor gekozen deze belangrijke evenementen met haar aandeel te financieren. De vraag is of dat ook in de toekomst voldoende is om de festivals te behouden in haar huidige vorm.

Mocht het fonds de ambitie hebben om in de toekomst een rol te vervullen op dit punt dan zijn er een aantal opties:

- In navolging van andere fondsen kan een gemeentebreed aandeel in het fonds worden ingericht. Dat zou betekenen dat alle trekkingsgerechtigden in gelijke mate meebetalen aan voor Alblasserdam belangrijke projecten.
- Een andere mogelijkheid is de ‘stille budgetten’ te gebruiken die door de gebieden niet worden aangewend. In andere fondsen wordt wel gewerkt met een driejaarstermijn. Is na drie jaar sparen nog geen zicht op bestedingen, dan vervalt het budget naar de gemeentebrede pot. Dit vanuit het perspectief dat het geld in het fonds actief moet worden gebruikt.
- Het bestuur kan haar eigen budget voor organisatiekosten aanwenden. Er is zuinig omgesprongen met bestuursuitgaven dus financieel is er wel enige ruimte. Dat betekent tegelijkertijd wel dat het fonds zal moeten afzien van enige professionele ondersteuning – we komen daar onder andere in paragraaf 3.7 op terug.

2.9 Overzicht: ervaringen en ambities per trekkingsrecht

We komen tot slot van dit hoofdstuk tot een overzicht afgaande op de gevoerde gesprekken.

Trekkingsgerechtigde	Ervaringen	Ambities/ thema's voor de toekomst
Bedrijventerreinen	Zeer positief. Het fonds heeft een belangrijke impasse doorbroken. Na jaren discussie is de camerabewaking een feit. Andere belangrijke zaken zoals surveillance worden nu door alle bedrijven naar rato bekostigd. Er wordt gepleit voor continuering van het fonds.	• Cameraplan Vinkenwaard (onder handen) • Bereikbaarheid en alternatieve mobiliteitsopties • Investeren in aantrekkelijke buitenruimte, parkachtige omgeving • Bestrijden illegale overnachting chauffeurs • Glasvezel • Opwekken duurzame energie • Uitbreiden Techniekroute
Centrum	Zeer positief. Er zijn belangrijke investeringen gedaan in de aankleding van de openbare ruimte (plantenbakken, sfeerverlichting). Positieve reacties van alle winkeliers. De vereniging pleit voor verlenging van het fonds.	• Blijvend investeren in de buitenruimte • Promotie (ook digitaal) • Collectieve afvalverwerking
Makado winkelcentrum	Het fonds is een oplossing voor andere gebieden, Makado was al goed georganiseerd. Het centrum heeft geen bezwaar tegen verlenging van het fonds,	Reguliere ambities die vallen onder eigen begroting.

	mits trekkingsgebied en budget gehandhaafd blijft.	
Scheldeplein e.o.	Nog geen gebruik gemaakt van het fonds gezien grote fysieke ingrepen op het plein. Nu heeft het pas zin te investeren als vereniging. Groot voorstander van fonds gezien collectiviteit, en ziet het graag gecontinueerd worden.	• Investeren in organisatie (vereniging van eigenaren oprichten) • Aankleding openbare ruimte (banieren, bewegwijzering) • Camera ophangen
Oost- en West Kinderdijk	Geen vaste organisatie. Eén initiatief gefinancierd, dat wordt positief ervaren.	(Nog) geen.
Overig woongebied	Geen vaste organisatie. Geen bestedingen.	Geen zover bekend.
Buitengebied	Geen vaste organisatie. Geen bestedingen.	Geen zover bekend.
Zuiderstek e.o.	Waardering voor fenomeen ondernemersfonds. Het fonds werkt verbindend.	• Mobiliteit en bereikbaarheid • Parkeerdruk • Eventueel optrekken met bedrijventerreinen
Klein Nieuwland	Fonds biedt geen meerwaarde voor Klein Nieuwland (er was al een collectiviteit).	Geen.
Aan de Noord	Geen bestedingen.	Geen zover bekend.
Sport	Waardering doordat clubs beschikken over eigen trekkingsrecht. Financiering van aantal aansprekende activiteiten.	• Naschoolse sportactiviteiten • Sportactiviteiten voor bijzondere doelgroepen (ouderen, jongeren)
Onderwijs	Zeer positief. Het fonds stelt het onderwijs in staat makkelijker contact te leggen met het bedrijfsleven. Veel enthousiasme. Pleidooi voor behoud van het fonds. En meer uitwisseling.	• Opzetten diverse onderwijsroutes • Naschoolse activiteiten in samenwerking met o.a. zorg en sport
Zorg	Positieve ervaringen. Waardering van eigen sectoraal trekkingsrecht. Financiering enkele aansprekende activiteiten.	• Continueren 55+ markten

3. Het OFA gespiegeld aan de landelijke praktijk

In dit hoofdstuk leggen we het OFA langs de landelijke lat. We analyseren aan de hand van de leerpunten uit de landelijke praktijk hoe het fonds in Alblasserdam ervoor staat. De in dit hoofdstuk benoemde thema's komen veelvuldig aan de orde in het Landelijke Platform van Ondernemersfondsen. In dit platform delen de fondsen kennis en ervaringen. Voorheen op informele basis, en vanaf dit jaar (2019) binnen verenigingsverband. Het OFA heeft zich als deelnemend lid gemeld bij het Platform.

We benoemen in dit hoofdstuk zeven landelijke 'opletpunten' uit de praktijken van andere ondernemersfondsen die we spiegelen aan de situatie in Alblasserdam.

3.1 De non-substitutie afspraak

Het eerste landelijke leerpunt is te blijven letten op het onderscheid tussen gemeentelijke taken en activiteiten vanuit de fondsen. Het meest genoemde voorbeeld is onderhoud: 'de gemeente kan nu wel wat minder geld besteden aan 'schoon en heel' op een bedrijventerrein omdat de ondernemers nu zelf een budget hebben.' Met dit opletpunt wordt gedeald door in het convenant tussen fonds en de gemeente het beginsel van non-substitutie vast te leggen. Dat functioneert over het algemeen goed. In een enkel geval gaat de komst van een fonds vergezeld van een 'service level agreement' waarin de gemeente een minimumniveau van onderhoud vastlegt, maar dat blijkt in de praktijk meestal niet eens nodig. Het werkt zelfs andersom: omdat ondernemers dankzij hun eigen financiële positie veel scherper hun eigen proposities naar voren kunnen brengen, is de druk op de gemeente om tot co-creatie en cofinanciering te komen, veel groter. Er is in de praktijk geen sprake van substitutie, maar van toevoeging: de overheid legt (steeds meer) eigen middelen naast die van de ondernemers.

Situatie in Alblasserdam

In algemene zin wordt de spelregel van non-substitutie van beide kanten geheel geaccepteerd. De gemeente heeft geen bewegingen gemaakt die wijzen op terugschroeven van onderhoudsbudgetten of iets dergelijks. Door de motorische kracht van het fonds werkt de gemeente graag samen en legt eigen financiële middelen naast die van het fonds. Dat is onder meer gebeurd bij de realisatie van het online bedrijvenregister.

Tegelijkertijd blijven de ondernemers wel alert op het intact houden van de afspraken. Er wordt gemerkt dat de gemeente graag bij de verenigingen aanklopt met initiatieven. Dat is prima, zo lang duidelijk is dat de gemeente haar publieke verantwoordelijkheid blijft nemen en het fonds niet als een interessante subsidiepot zien.

3.2 De non-interventie afspraak

Een tweede landelijk punt is de invloed van de overheid op bestedingen van het fonds. De regie over het fonds dient geheel en al te liggen bij de ondernemers. De politiek onthoudt zich in principe van actieve beïnvloeding. Ook dat wordt in de convenanten geadresseerd door het beginsel van de non-interventie: de gemeente verplicht zich om terughoudend te zijn met inhoudelijk commentaar op de bestedingen, zolang die bestedingen maar passen in het grote geheel van versterking van het ondernemingsklimaat. Ook dat gaat landelijk doorgaans heel goed. Er zijn tot op heden geen gemeenten die inzetten op een directe schakeling van gelden uit een ondernemersfonds aan overheidsbeleid. Bijna alle gemeenten doorgronden goed dat de meerwaarde van een fonds voor de publieke zaak niet gelegen is in het geld. De meerwaarde is het beschikbaar zijn van sterke overleg- en onderhandelingspartners en de activiteiten die anders onder druk zouden komen te staan.

Situatie in Alblasserdam

Als er al vrees voor was, is die voor inhoudelijke bemoeienis van gemeentelijke zijde geheel ongegrond gebleken. Bestuur en gebruikers van het fonds ervaren dat de gemeente het beginsel ‘voor en door ondernemers’ goed doorgrondt: inhoudelijke interventie zou gewoon ook niet werken.

3.3 Eigenaarschap van het fonds

Op derde plaats is er het risico dat het fondsgeld bij de ondernemers ‘wegloopt’ en er door een ‘anoniem bestuur’ over besloten gaat worden. Daarvoor werken ondernemersfondsen met de trekkingsrechtensystematiek: die brengt de besluitvorming over de besteding van de gelden dicht bij de ondernemers. Het eigenaarschap van het geld uit het fonds is daarmee goed belegd. Er wordt een grote verantwoordelijkheid gevoeld voor de trekkingsrechten uit het fonds. Ook het verdwijnen van ‘freeriders’ draagt bij aan het zelfvertrouwen en de sfeer in werkgebieden. Het rond gaan met de collectezak door goedwillende enkelingen is verdwenen. Tegelijk zit in dat ‘eigenaarschap’ ook weer een risico. Ondernemers zijn zuinig. Soms gaat de aandacht meer uit naar sober beheer dan naar creatief en effectief besteden. Zeker wanneer in de omgeving steeds meer belangstelling komt voor gebiedsoverstijgende plannen, kan het lastig zijn dat sommige verenigingen ‘op hun geld zitten’.

Situatie in Alblasserdam

Ook van gebrek aan eigenaarschap is in Alblasserdam geen sprake. Het Alblasser fonds is zeer fijnmazig ontworpen, met dertien trekkingsrechten. Ieder gebied en iedere sector is zich volkomen bewust van de eigenstandige rol in het bepalen van de bestedingen. De reacties van de verenigingen wijzen eerder op het omgekeerde: het fonds is nog wat weinig zichtbaar en zou zich meer kunnen manifesteren. Dan gaat het vooral om twee punten. Ten eerste door meer te investeren in uitwisseling en kennisdeling. Er is behoefte aan periodiek overleg om elkaar op de hoogte te houden wat er speelt binnen het fonds, ervaringen met elkaar te delen en inspiratie op te doen aan de hand

van voorbeelden uit andere fondsen. Door duidelijk te maken welke activiteiten met het fonds gefinancierd worden. En door meer uitwisseling tussen de gebieden mogelijk te maken.

3.4 Flexibiliteit van de structuur

Een fonds is een middel om de georganiseerde ondernemers sterk te laten staan in hun omgeving, geen set van regels. Projecten kunnen van alle kanten komen: ze kunnen van eigen kweek zijn van de ondernemers ter plekke, ze kunnen een voorstel van een koepel zijn, van een commerciële partij, van de politiek. De enige constante is dat de georganiseerde ondernemers een financiële positie hebben, alle andere structuren en bestemmingen zijn niet meer dan afspraken, die weer kunnen worden ingetrokken wanneer de omstandigheden en de voorkeuren veranderen. Alle regels voor de organisatie en criteria voor besteding zijn niet meer dan zelfgestelde hulpmiddelen. Er is geen enkele wettelijke beperking of overheidsvoorschrift, alles wat de ondernemers in onderling overleg afspreken, is mogelijk. In die zin is een fonds echt een kwestie van 'ondernemerszelfbestuur'. Alle gebruikers en eigenaren van niet-woningen die ozb betalen, kwalificeren als ondernemer en kunnen in een georganiseerd verband – vereniging of andere alliantie – plannen aandragen en meebepalen wat de bestedingen worden.

Situatie in Alblasserdam

De fijnmazige structuur van de trekkingsgebieden in het OFA heeft gezorgd voor snelle acceptatie van het fonds. Tegelijk lijken de gebieden wel erg als een vast gegeven beschouwd te worden. Niet overall is evenveel activiteit tot stand gekomen, een paar gebieden blijven wat achter. Er komen al wel gemeentebrede projecten tot stand, over trekkingsrechten heen. Dat past in de 'natuurlijke' ontwikkeling van het fonds (zie 3.5).

3.5 De generaties bestedingen

In de al langer bestaande fondsen wordt wel gesproken over 'generatiebestedingen'. Veel fondsen beginnen met de bekostiging van praktische voorzieningen zoals sfeerverlichting en beveiliging. Of eenmalige evenementen als een wielerronde en de Sinterklaasintocht. Na enige tijd komen er langjarige plannen en visie-gedreven ontwikkelingen in beeld, vaak ook gebiedsoverstijgend en gemeentebreed. Zo kan een onderscheid worden gemaakt in drie generaties bestedingen. Onderstaande een klein overzicht.

Eerste generatie	Tweede generatie	Derde generatie
<i>Praktische voorzieningen, korte termijn, eenmalige activiteiten</i>	<i>Door-organiseren van 'eerste generatie', professionalisering, middellange termijn belangen, cross-overs.</i>	<i>Visie-gedreven bestedingen, eigen agenda ontwikkeling, lange termijn belangen</i>

• Sfeerverlichting • Sinterklaasintocht • Eenmalige evenementen • Promotie/ folders • Braderieën • Parkmanagement op bedrijventerrein • Techniekdagen/ dagen van de zorg	• Grote, terugkerende evenementen (winterfair, ijsbaan, meerdaagse markten) • Evenementenkalender afgestemd met omgeving • Ontwikkeling bezoekerspakketten • Onderzoek glasvezel • Lokale belangenbehartiging • Opbouw stagenetwerk e.d.	• Kennis & kunde sessies • Collectieve investeringen o.a. op gebied duurzaamheid/ klimaatneutraliteit • City- en regiomarketing onder regie ondernemers • Gezamenlijk 'poolen' personeel • Collectieve werving tekortsectoren (techniek, onderwijs, zorg) • Ondernemersstrategie op krimp en vergrijzing
De kunst is om niet te veel bij de eerste generatiebestedingen te blijven. Natuurlijk is het belangrijk een basisniveau aan voorzieningen te onderhouden, ook na tien jaar ondernemersfonds blijft de sfeerverlichting belangrijk. Maar het fonds is ook een plek voor innovatie en nieuwe samenwerkingsverbanden.		

Situatie in Alblasterdam

Vanuit het fonds zijn - uiteraard - in de eerste drie jaar de meeste bestedingen uitgegaan in de eerste generatie. Dat is goed voor de concrete resultaten en verankering van het fonds. Maar er lijkt nog niet veel belangstelling te zijn voor tweede en derde generatie-bestedingen. Als daar geen behoefte aan of urgentie voor is, is daar niks mis mee. Maar de ervaring van andere fondsen leert wel dat doorontwikkeling ook nodig is, om sleetsheid te voorkomen en te vermijden dat het fonds op langere termijn weinig meer wordt dan een eigen financierings- of subsidieregeling. Het fonds is er ook om innovatie en nieuwe ambities mogelijk te maken. Dat op gang brengen kan een kwestie van meer interne uitwisseling zijn, of meer inspiratie uit andere fondsen ophalen. Overigens zit er zeker genoeg ambitie in het OFA (zie 2.4), het is aan de gebruikers en het fondsbestuur om die verder te brengen en het fonds dynamisch te houden.

3.6 Tempoverschillen tussen de gebieden

Zesde landelijke opletspunt: grote verschillen tussen trekkingsgebieden, in ambitie, tempo, eensgezindheid, organiserend vermogen of budgetbehoefte. Het valt na de start van een fonds niet te verwachten dat alle trekkingsgebieden zich even snel ontwikkelen. Dat is ook niet erg. Wel heeft het fondsbestuur er dan een taak in ervoor te zorgen dat er geen achterblijvers ontstaan. Dat is een soort opbouwwerk: gebieden op gang helpen met organisatie, communicatie en bestedingsmanagement. Ideeën zijn er meestal wel genoeg, het gaat dan om organisatie- en realisatiekracht. Daarnaast is het ook aan het bestuur alert te blijven op de ontwikkeling van de trekkingsgebieden en op hun verhouding tot gemeentebrede initiatieven. In de praktijk blijkt flexibiliteit daarbij belangrijk. Vaak komen na verloop van tijd andere vragen op in een fonds (zie ook 3.5) en dat kan een andere inrichting vragen.

Situatie in Alblasserdam

In veel fondsen zijn het de winkelgebieden die het eerste door hun budget heen zijn en de weg naar het fonds moeiteloos weten te vinden. Op de bedrijventerreinen is het doorgaans iets meer zoeken en vergt de aanloop wat meer tijd. In Alblasserdam is het precies andersom. De bedrijventerreinen zijn vlot uit de startblokken gekomen. Daar was en is sprake van een zeer concrete behoefte: camerabeveiliging en surveillance. Het zijn grote investeringen die direct de volle aandacht hebben gevraagd van de vereniging ter plekke. In de winkelgebieden heeft het meer tijd gekost. De winkeliers weten het fonds echter steeds vaker te vinden, en hebben ambities voor de toekomst. Datzelfde geldt voor de non-profitsectoren.

Een aantal kleinere trekkingsgebieden komen moeilijker op gang. De budgetten zijn er smal, er is weinig samenhang en er zijn geen actieve trekkers. In omvang gaat het om een beperkt gedeelte van het fonds. Toch is het de vraag of het hoger worden van de gebiedsbudgetten zonder zicht op nieuwe ambities wenselijk is. Zeker aangezien de vraag naar gemeentebrede initiatieven steeds groter wordt, de kwestie rondom de grotere evenementen indachtig.

Er is kortom genoeg aanleiding voor het fondsbestuur om nog eens kritisch naar de huidige organisatie in trekkingsgebieden te kijken.

3.7 Investeer in organiserend vermogen

Tot slot kiezen de meeste fondsen voor een vorm van professioneel fondsmanagement. Dat heeft iets met omvang te maken. In de grotere fondsen gaan enkele tonnen tot zelfs miljoenen (Utrecht) per jaar om. Dat kan niet meer alleen door vrijwilligers worden aangestuurd. Maar ook kleinere en middelgrote fondsen investeren in professionele capaciteit. Het fonds in het Drentse Westerveld is een goed voorbeeld. Een jonge, aansprekende dame werkt daar in opdracht van het fonds. Zij staat ondernemers bij in de planvorming, brengt partijen met elkaar in contact en is het eerste aanspreekpunt voor iedereen die met het fonds te maken heeft. In de context van Westerveld werkt het erg goed. Het heeft gezorgd voor een snelle en voortvarende start, de plannen zijn op een hoger niveau gebracht en het fonds heeft snel aan bekendheid gewonnen.

Situatie in Alblasserdam

Het fonds in Alblasserdam draait geheel en al op vrijwilligerswerk. Er kan gerekend worden op de gemeente als – zeer welkome – hulptroep. Maar de inzet van bestuursleden is ‘om niet’ en er is geen sprake van secretariaat of fondsmangement. Dat valt enerzijds te prijzen. Er zijn bijna geen overheadkosten. Vrijwel al het geld uit het fonds kan direct worden aangewend voor concrete activiteiten en voorzieningen. Anderzijds laat de landelijke praktijk zien dat investeren in professionele capaciteit zich bijna altijd uitbetaald. In termen van continuïteit, verbindingen tussen initiatieven, bekendheid van het fonds, de samenwerking onderling, et cetera.

Voorlopig lijkt het fonds in Alblasserdam daar niet voor te kiezen. Dat valt best te begrijpen gezien de omvang van het fonds. Voor je het weet gaat een aanzienlijk deel van het fonds om in capaciteitsondersteuning. Het betekent wel dat er een stevig commitment wordt gevraagd van het

bestuur. Aangejaagd door de voortschrijdende ambities in het fonds is er het nodige werk te doen. Het bestuur van het fonds is daar voorlopig wel voor toegerust. De bestuurscapaciteit is na enkele wisselingen nu op volle toeren. Er is veel enthousiasme om met de plannen aan de slag te gaan. Maar mogelijk dat de vraag later alsnog weer op tafel komt. Er zou dan ook kunnen worden opgetrokken met het naburige fonds in Zwijndrecht. Er kan worden nagedacht over een vorm van gezamenlijk opdrachtgeverschap.

4. Reacties ondernemersbijeenkomst

Bij de opzet van de evaluatie is gekozen voor een vorm van kwalitatief onderzoek. Een twintigtal ondernemers zijn benaderd voor een interview. Het profiel van deze groep geïnterviewden is divers: voorstanders van het fonds, tegenstanders, ondernemers actief in het fonds, ondernemers (nog) niet actief in het fonds, et cetera. De gesprekken hebben bijgedragen aan het doel van de evaluatie: inzicht verkrijgen in het functioneren van het fonds en leereffecten formuleren voor de toekomst.

Ter afsluiting van de evaluatie is een algemeen toegankelijke ondernemersbijeenkomst georganiseerd op donderdag 17 oktober 2019. Alle eigenaren en gebruikers van een zakelijk pand in Alblasterdam zijn per brief uitgenodigd voor deze bijeenkomst. Bij aanmelding hebben alle genodigden een concept van dit evaluatierapport ontvangen. Doel van de avond was om te toetsen of de conclusies uit de evaluatie aanvulling behoeften dan wel aangepast dienden te worden. Een totaal van 21 ondernemers en 11 raadsleden zijn op de bijeenkomst afgekomen.

De stemming van de bijeenkomst kan als positief-kritisch worden beschouwd. Er zijn belangstellende vragen gesteld ter verduidelijking en suggesties gericht aan het fondsbestuur. Een enkeling heeft laten weten geen meerwaarde te zien in het fonds. Het OFA kan de avond beschouwen als een extra steun in de rug bij het oppakken van de conclusies en aanbevelingen uit dit rapport.

Meer in detail hebben we het volgende kunnen noteren op 17 oktober:

- Een vertegenwoordiger van trekkingsgebied Klein Nieuwland geeft aan het fonds niet nodig te hebben. Er is op het terrein een VVE actief die in alle behoeften voorziet. De vraag is gesteld of dit trekkingsgebied buiten het fonds kan worden gehouden. Het antwoord is nee. Om te beginnen is het technisch niet mogelijk; de OZB is een eenheidstarief, differentiatie naar gebied is niet mogelijk. Inhoudelijk is het ook niet gewenst: het ondergraaft het collectieve principe van het fonds. Wethouder Verheij geeft aan niet het hele fonds op te willen heffen waar € 360.000 goede bestedingen zijn gedaan ten behoeve van een klein trekkingsgebied dat tegen is. De aanwezige penningmeester van de VVE beaamt dat de bijdrage aan het OFA keurig teruggestort is aan de VVE. De kritiek van de bedrijven op Klein Nieuwland is bekend en reeds opgenomen in het evaluatierapport. De informatiebijeenkomst geeft hierin geen nieuwe inzichten.
- Twee ondernemers gevestigd aan de Touwbaan (trekkingsgebied Centrum) geven aan heel tevreden te zijn met het fonds. Het bestuur heeft hen een paar keer actief benaderd met welke plannen er zijn en of er hulp nodig is. De Touwbaan gaat binnen afzienbare tijd investeren in promotie en aankleding van het winkelgebied.
- Een ondernemer gevestigd in het trekkingsgebied Centrum hecht aan het non-substitutie beginsel: geen publieke taken afschuiven op het fonds. Vooral in het kader van veiligheid. Hij hoopt dat door private bekostiging van beveiligingscamera's er niet minder blauw op straat komt. De wethouder geeft aan dat er binnen de gemeente een handhavingsnota is vastgesteld en er zelfs € 100.000 extra aan handhaving beschikbaar is gesteld. De ondernemer gelooft in het OFA omdat het de samenwerkingen stimuleert.

- Het idee is geopperd om voor de kleine trekkingsgebieden een hoger bedrag in te stellen, zodat ze meer te besteden hebben. Dat is technisch niet mogelijk, aangezien het ozb-tarief een eenheidstarief is. Voorzitter van het OFA Paul Mallee herkent het dilemma en geeft aan dat het een optie kan zijn om de kleinere gebieden samen te voegen, zodat ze een grotere slagkracht hebben. Een andere suggestie is om bij een concrete investering een bedrag te lenen van een ander (kapitaalkrachtiger) gebied.

In aanvulling hierop geeft Mallee aan dat de winkelgebieden erg versnipperd zijn in Alblasterdam, het is wellicht handiger om deze thematisch te gaan groeperen.

- De voorzitter van het evenement Paardenmarkt maakt zich zorgen om de financiële situatie van de evenementen in het dorp. Hij vraagt of het bestuur erover na wil denken om bij te dragen. Mallee neemt de toekomstbestendigheid evenementen mee op de agenda (hierover is al eens met burgemeester Paans gesproken).

Bijlage Respondenten

Onderstaande de respondenten in twee delen. Om te beginnen alle personen die als bestuurslid actief zijn in één van de trekkingsgebieden.

- Gert-Jan van Dommelen, Trekkingsgebied Centrum
- Peter Plaisier, Trekkingsgebied Makado winkelcentrum
- Arjan van Es, Trekkingsgebied Scheldeplein
- Nico Treure, Trekkingsgebied bedrijventerreinen
- Remco Valk, Trekkingsgebied Klein Nieuwland
- Don Rolfes, Oceanco; trekkingsgebied Zuiderstek
- Michiel van Zanten, Sector Sport
- Martijn Beekhof, Sector Onderwijs
- André Ruikes, Sector Zorg en Welzijn

Daarnaast zijn onderstaande personen in de gespreksronde betrokken. Volledigheidshalve noteren we tevens de bedrijfsnaam en het gebied waar het bedrijf gevestigd is.

- Arjan Maat, Maat Groep; trekkingsgebied bedrijventerreinen
- Rob van Hal, SNS Bank; trekkingsgebied Makado winkelcentrum
- Tony Faro, Braanker Transport; trekkingsgebied bedrijventerreinen
- Roel van Aarle, Jeans Centre; trekkingsgebied bedrijventerreinen
- Bas Ort, Zwartbol Advocaten; trekkingsgebied Oost- en West Kinderdijk

Tot slot de bestuursleden van het Ondernemersfonds Alblasserdam, die de regie hebben gevoerd over deze evaluatie en tevens inhoudelijk zijn bevraagd op de ontwikkelingen in het fonds. En de ambtelijke vertegenwoordiger van de gemeente Alblasserdam.

- Paul Mallee, voorzitter; Directeur Particulieren & Private Banking, Rabobank IJsselmonde- Drechtsteden
- Edwin Struis, secretaris; General Manager Snellevliet
- Dick Bovekerk, penningmeester; McDonald's Alblasserdam en Hardinxveld-Giessendam
- Henry de Haan, bestuurslid; Haantrans

- Marianne Vogelenzang, Gemeente Alblasserdam, Bedrijfscontactfunctionaris & adviseur Economie en Bedrijvigheid

Bijlage

Bestedingsoverzicht

UITGAVEN CHRONOLOGISCH
Laatste update

10-9-2019

FACTUREN/UITGAVEN TREKKINGSBEDREVEN incl BTW																			
Ontvanger	Omschrijving	Trekkingsgebied	Centrum	Malado	Scheideplan	Zuidersteek	Bedrijventer- reinen	Klein Nieuwland	Aan de Noord	Overig woongebied	Oost- en West Kinderlijk	Buitengebied	Zorg	Onderwijs	Sport	Gemeentelij- k vastgoed	Diverse gebieden	Totaal	
LESEC Alblasserdam Yacht Building St. Fondsenverening EA POL Heteren BV VWA Malado Winkel- en bedrijvensentrum Dam-Plantageweg	1e termijn 30% camera systeem	Bedrijventerreinen					6.697												
	2e termijn factuur camera systeem	Bedrijventerreinen					6.697												
	Beeld Kupfernickel	Zuidersteek				9.500										6.000			
	Bijdrage OFA over 2016 en 2017	Gemeentelijk vastgoed																	
	Beveiligingsborden	Bedrijventerreinen					1.081												
	Baskets, verlichting, vlaggen, elec	Malado		8.721															
	Festverlichting	Centrum	6.135																
	Vereeniging bedrijventpark Klein Nieuwland	Kosten vereniging van eigenaren	Klein Nieuwland					9.380						1.315			3.000		
	VE DOK11	sponsoring en kraanpilot SS+	zorg																
Stichting Fondsenvering Evenementen Alblasserdam Alert Security BV Sliedrecht ParkPlus De Twijn Snelle Vliet Lexec Intergift ParkPlus Dok11 LESEC LESEC Op de Noord LESEC	Bijdrage OFA over 2018	Gemeentelijk vastgoed					42.350						1.315						
	Collectieve beveiliging 2018	Bedrijventerreinen					2.723												
	Cameraplan bedrijventerreinen	Bedrijventerreinen														1.029			
	Bordjes techniekroute	onderwijs														1.710			
	Techniekroute busvervoer	onderwijs																	
	restant factuur camera systeem	Bedrijventerreinen					8.930												
	Server camera systeem	Bedrijventerreinen					3.328												
	T shirts School triathlon	onderwijs														1.210			
	Vcamerabeheer Nieuwlandparc	Bedrijventerreinen					2.249												
	bijdrage Clublascun 2018	zorg											825						
Alert Security BV Sliedrecht de looff Stan Snelle Vliet MAXADO lions club ParkPlus Havensfestival Dam plantage weg Intergift wielwonder Alblasserdam Historische vereniging West Alblasserwaard VVE Klein Nieuwland Lexec St. jacobus paardemarkt Lexec oranje comitee alblasserdam opende projecten in aanvraag	Collectieve beveiliging 2019	Bedrijventerreinen					42.350												
	werkzaamheden van Eerstenijngel	Centrum	1.452																
	AED Buitenkasten	Bedrijventerreinen					9.849												
	Techniekroute busvervoer	onderwijs																	
	bijdrage kerstversiering	Malado		13.915															
	gedichten gouden rand	oost																	
	cameraplan advies	Bedrijventerreinen					2.698												
	Bijdrage sponsoring	Gemeentelijk vastgoed														1.445			
	Hanging Baskets	Centrum	7.257																
	T shirts School triathlon	onderwijs														1.331			
Historische vereniging West Alblasserwaard VVE Klein Nieuwland Lexec St. jacobus paardemarkt Lexec oranje comitee alblasserdam opende projecten in aanvraag	Bijdrage sponsoring	Gemeentelijk vastgoed																	
	digitalisering klarcen	Centrum	3.000																
	VVE bijdrage 2018	Klein Nieuwland						2.328											
	Camera onderhoud	Bedrijventerreinen					125												
	Bijdrage Sponsoring	Gemeentelijk vastgoed																	
	Camera onderhoud	Bedrijventerreinen					479												
	Camera onderhoud	Bedrijventerreinen					479												
	bijdrage sponsoring	Gemeentelijk vastgoed														1.317			
	in ontwikkeling	Diverse															125.000		
				17.843	226.36	0	9.500	136.670	11.708	0	0	7.500	0	21.00	7.980	0	13.249	125.000	375.727